

الْقَلْبِ
لاَنفَضُّواْ مِنْ
حَوْلِكَ
فَاعْفُ
عَنْهُمْ
وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ “Allâh'in rahmetiyle sen, onlara yumuşak davrandın. Katı kalpli ve kaba biri olsaydın etrafında kimse kalmazdı. Öyleyse onları affet, onların bağışlanması için dua et!..” buyrulmaktadır.[4] Bizler de mutlu ve huzurlu bir hayat sürme, fertleri sevgiyle birbirlerine kucak açan, birbiriyle barışık, huzurlu ve mutlu bir toplum meydana getirmek istiyorsak, Rasûlullâh Efendimizi kendimize örnek almalıyız. Zira o bizim için en güzel örnektir. Kur’ân-ı Kerim’de: لقد كان لكم في رسول الله أسوة حسنة لمن كان يرجو الله واليم الأخر و ذكر الله كثيرا “Allâh'in rahmetini ve ahiret gününe kavuşmayı ümitle bekleyen ve Allâh'i çok zikreden sizler için Allâh'in gönderdiği Peygamber'de güzel örnekler vardır.” buyrulmaktadır.[5] Peygamber Efendimiz, güzel huylu, tatlı dilli, güler yüzlü, kibar tavırlı ve çok dürüst bir kimseydi; her zaman şiddetten kaçınır, kimseye haksızlık etmezdi. Müslümanların da, iyi huylu, güler yüzlü olmasını isterdi. Hz. Peygamber (s.a.s.)’i kendine örnek alan hakiki Mürsquo;min, güler yüzlü, tatlı dilli, doğru sözlü; uyumlu, uyum sağlanılan ve kendisinden kötülük beklenilmeyen bir insan olur.[6] Nitekim bir gün Hz. Peygamber, oturan bir grup sahabînin yanında durarak, “Size en iyiniz ve en kötünüzü bildireyim mi?” diye sorar. Orada oturanlar susar cevap vermezler. Hz. Peygamber üç defa tekrar edince içlerinden biri, “Evet, ey Allâh’ın elçisi, bize en iyimizi ve en kötümüzü haber ver!” der. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz, خيركم من يرجى خيره ويؤمن شره وشركم من لا يرجى خيره ولا يؤمن شره “Sizin en iyiniz kendisinden iyilik beklenen ve kötülüğünden emin olunandır. Sizin en kötünüz de, kendisinden iyilik beklenmeyen, kötülüğünden de emin olunmayandır” buyurur.[7] Başka bir hadiste de; المؤمن مؤلف ولا خير فيمن لا يألف ولا يؤلف “Mürsquo;min insanlarla hoş geçinen, sıcak ilişki kuran kimsedir. Başkalarıyla geçinmeyen ve kendisiyle de geçinilmeyen

kişide hayır yoktur.” buyurmuştur.[8] Müslüman kendisine kötü davranıldığında dahi, din kardeşine güzellikle yaklaşır. Çünkü güzel ahlak; mahrum edene vermek, ilgiyi kesene alaka güstermek, zulmedeni affetmektir. Atalarımız, iyiliğe karşı iyilik her kişinin, kötülüğe karşı iyilik er kişinin harcıdır demiştir. Hz. Peygamber (s.a.s.) de, şöyle buyurmuştur: الاادلك على اكرماخلاق الدنياوالآخرة انتصل من قطعكوان تعطي منحرمك وان تعفوعمن ظلمك "Dünya ve ahirette en değerli ahlâkı sana öğretiyim mi; senin ile ilişkiyi kesenle irtibatını sürdürmen, seni mahrum edene vermen, sana zulmedeni bağışlamandır." [9] Değerli Kardeşlerim! Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.)’in gösterdiği işte bu yüce ahlâkı kendimize hayat tarzı edinmeliyiz. Çünkü Rasûlullâh (s.a.s.) hadis-i şeriflerinde güzel ahlâkın hayatımızdaki önemine şöyle işaret etmiştir: إنالمؤمن ليدركبحسن خلقهدرجة الصاائمالقائم “Mümin güzel ahlâkı sayesinde, gündüz nafilâ oruç tutan ve gece de nafilâ namaz kılan kimsenin derecesine yükselir.” Başka bir hadiste de; مامنشئ أثقل فيميزان المؤمنيومَ القيامةمن خلق حسن،وإن اللهتَعالى ليبغضالفاحش البذئ "Kıyâmet günü, müminin mizanında güzel ahlâktan daha ağır bir şey yoktur. Fakat Allâh Teâlâ, çirkin ve düşük söz sahiplerine öfkelenir." [10] Abdullah b. Mübârek güzel ahlakı şöyle tanımlamıştır: هو بسطالوجه و بذلالمعروف و كفالاذى “Güzel ahlak, güler yüzlü olmak, insanlara çokça iyilikte bulunmak, onlara eza ve sıkıntı veren şeylerden uzak durmaktır.” [11] Güzel ahlâkın alâmeti; kendi de dâhil herkese, hatta her mahlûka karşı merhametli ve insafılı olmak, kimsenin ayıbını araştırmamak, özür dileyenlerin özürlerini kabul etmek, başkalarından gelen sıkıntı ve eziyetlere katlanmaktır. Güzel ahlaklı kişi, başkalarının kusurlarını araştırmak yerine, kendi kusur ve kabahatlerini düşünüp araştırır ve onları düzeltmeye çalır. Büyük-küçük herkese karşı edepli, tatlı dilli, güler yüzlüdür. Çünkü Yüce Allâh sabredenleri ve iyilik edenleri; insanlara hizmet edeni, öğüt vereni, tatlı dilli, güler yüzlü olanı sever. Sevgili Peygamberimiz, bir hadislerinde buna şöyle işaret etmektedir: إفراغك من

دلوك فى إناء
أخيك صدقة
وأمرك
بالمعروف
ونهيك عن
المنكر صدقة
وتبسمك فى وجه
أخيك صدقة
وإِماطة
الحجر والشوك
والعظم عن
طريق الناس
صدقةٌ
وهدايتك
الرجل فى أرض
الضالة صدقة “Din
kardeşinin kabına su doldurman bir sadakadır,Ona iyi şeyleri tavsiye etmek, onun
kötülük yapmasını önlemek bir sadakadır,Kardeşine karşı güler
yüzlü olmak bir sadakadır,Sokaktan taş, diken, kemik gibi zararlı şeyleri temizlemek bir
sadakadır,Yol sorana aradığı yeri göstermek bir sadakadır.”[12] Başka bir hadiste de;
والكلمة
الطيبة صدقة
“Güzel söz sadakadır.” buyurmuştur.[13] Tatlı dil ve güler
yüz, olumsuzlukları giderir; etrafa pozitif enerjinin yayılmasına vesile olur. Güler
yüzlü ve tatlı dilli insanlar, çevresine adeta ışık saçarlar. Güneşin
sıcağının, sert buzları erittiği gibi, tatlı dil, güler yüz de, sert kalpleri yumuşatır
ve eritir. Tatlı dilin ve güler yüzün açamayacağı kapı hemen hemen yok
gibidir. Tatlı dilli, güler yüzlü insanlar, ailesi, arkadaşları ve sosyal
çevresiyle olan ilişkilerinde daima başarılı olurlar. Böyle kimseler herkes tarafından
sevilir ve sayılırlar. Tatlı dil ve güler yüz, toplumun kaynaşmasına vesile olur. Dinimiz,
insanları birbirine kaynaştıran her davranışı değerli bulur ve tavsiye eder. Bunun için
Rasûlullâh (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: لا
تحقرن من
المعروف شيئا
، ولو أَن
تلقَى أخاك
بوجه طلق “Din kardeşine güler
yüz göstermekten ibaret olsa bile, hiçbir iyiliği
küçümsemel”[14] Peygamber Efendimiz, bu hadiste, tebessümdeki
sihre dikkatimizi çekmektedir. Aslında tebessüm etmenin bu sihirli
gücünü herkes bilir: Tebessüm, iç dünyamızın
güzelliklerinin, dışa yansımasıdır. Tebessüm, yorgun olanı dinlendirir, ümitsiz
olana neşe ve hayat bahşeder; evde mutluluk, işte başarı getirir. Ayrıca tebessüm, sevginin,
insan olmanın anahtarıdır. Aralarında soğukluk bulunan kimselerden birinin dudağında beliren bir
tebessüm, aradaki mesafeleri bir anda yok ederek onları birbirine yaklaştırır. Nitekim
Yüce Allâh, şöyle buyurmuştur: و لا
تستوي الحسنة
و لا السيئة

ادفع بالتي هي
احسن فاذا
الذي بينك و
بينه عداوة
كانه ولي حميم
“İyilik ile kötülük bir değildir. Kötülüğü en
güzel biçimde sav, bir de bakarsın ki seninle arasında düşmanlık bulunan kimse
sanki sıcak ve samimi bir dost oluvermiştir.”[15] Şair ne güzel demiş: Edep bir
taçtır nûr-u Hüdâ’dan Giy ol tâcı, emin ol her belâdan.
Ama ne yazık ki çoğumuz, Cenâb-ı Hakk’ın esirgemenen hepimize verdiği bu
serveti kullanmakta cimri davranır, aramıza buzdan duvarlar öreriz. Saygı Değer Dinleyenler!
Biraz önce de ifade ettiğim gibi dinimizde, küçücük bir ikram, tatlı bir
söz, hatta bir gülümseme bile iyilik sayılmış; değer verilmiştir. İnsanın yaptığı
iyiliğin az veya çok olması önemli değildir. Değersiz gibi görülen
küçücük bir iyilik, belki insanı en büyük azaptan, cehennemden
kurtaracaktır. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:
اتقوا النار
ولو بشق تمرة
فمن لم يجد
فبكلمة طيبة
“Yarım hurma vermek suretiyle de olsa kendinizi cehennem ateşinden koruyun! Onu da
bulamayan, güzel bir sözle de olsa kendini korusun.”[16]
Görüldüğü gibi güzel söz söylemek, tıpkı Allah rızası
için verilen sadaka gibi, bir iyilik ve Allah katında makbul bir davranıştır. Hz. Ömer
(r.a.)’ın oğlu, meşhur sahabî Abdullah b. Ömer (r.a.), oğluna yaptığı tavsiyede,
tatlı dil ve güler yüzün önemini şöyle anlatmaktadır:
بني، إن البر
شيء هين، وجه
طليق وكلام
لين “Yavrucuğum! Aslında insanı dünya ve ahiret mutluluğuna
ulaştıran iyilik, kolay bir şeydir: güler yüz, tatlı dil.”[17] Hz. Peygamber (s.a.s.),
bir defasında cenneti tasvir ederek, “Cennette, dışından bakıldığında içi,
içinden bakıldığında dışı görülebilen kristal köşkler vardır.” deyince,
bir bedevî kalkıp, “O köşkler kimin içindir? Yâ
Rasûlallâh!” diye sorar. Bunun üzerine Allâh’ın Elçisi;
لمن أطاب
الكلام،
وأطعم
الطعام،
وأدام
الصيام، وصلى
لله بالليل
والناس نيام
“Güzel konuşan, nafile oruç tutmaya devam eden, fakirlere yemek yediren ve
insanlar uyurken gece namaz kılanlar içindir.” diye cevap verir.[18] Bu itibarla,
karşılaştığımız kimseye gülümseyip, onu selâmlamak, hatırını sormak; hem
Allâh’ın rızasını kazanmamıza, hem de sevgi, barış ve huzurun toplumda yayılmasına
vesile olur. Zaten dünya ve ahiret mutluluğu, birbirimizi sevmekle elde edilir. Nitekim Sevgili

Peygamberimiz, şöyle demiştir: إن الله
يقول يوم
القيامة.: أين
المتحابون
بجلالي. اليوم
أظلهم في ظلي. يوم لا ظل إلا
ظلي Hiç şüphesiz Allâh Teâlâ Kıyamet
günü: “Nerede benim rızam için birbirlerini sevenler? Gülgemden
başka gülgenin bulunmadığı bu gün onları, kendi arşımın gülgesinde
gülgelendireceğim.” buyurur.[\[19\]](#) Başka bir hadiste de, birbirimizi sevmeyi imanın
gereği olarak kabul ederek şöyle buyurmuştur: لا
تدخلون الجنة
حتى تؤمنوا
ولا تؤمنوا
حتى تحابوا
أولا أدلكم
على شيء إذا
فعلتموه
تحابتم
أفشوا السلام
بينكم “&lcirc;mân etmedikçe Cennete
giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe de kâmil bir imana sahip olamazsınız. Yaptığınız
zaman birbirinizi seveceğiniz bir şey söyleyeyim mi?.. Aranızda selamı yayınız.[\[20\]](#)
Selamlaşma, sevginin yayılmasına sebep olduğundan, Rasûlullâh (s.a.s.) onu ibadet
gibi kabul edip bizlere tavsiye etmiştir. Bir adam gelip, hangi amelin daha hayırlı olduğunu
sorunca, Efendimiz; تطعم
الطعام
وتقرأُ
السلام على من
عرفت ومن لم
تعرف “Fakirlere yemek ikram etmen, ister tanı ister tanıma
karşılaştığın her kese selam vermendir.” diye cevap vermiştir.[\[21\]](#) Diğer bir hadiste de,
إن من موجبات
المغفرة بذل
السلام، وحسن
الكلام “Herkes selam vermek ve güzel
konuşmak, günahın bağışlanmasına sebep olur.” buyurmuştur.[\[22\]](#) Muhterem
kardeşlerim! İslâm dini, insanların, tatlı dilli, güler yüzliü, cömert,
merhametli, nazik ve zarif olmasını ister. Bunun için Kur’ân bize, nezaket ve
zarafet dersi verir; yürümenin, bakmanın, hatta konuşurken kullanılacak ses tonunun
nasıl olması gerektiğini öğretir. Kur’ân-ı Kerim’de Lokman Hekim, oğluna
şöyle öğüt vermektedir: ولا
تصعر خدك
للناس ولا تمش
في الارض
مرحاۜ ان الله
لا يحب كل

مختال فخور
واقصد في مشيك
واغضض من صوتك
ان انكر
الاصوات لصوت
الحمير “İnsanları küçümseme
ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme! Çünkü
Allâh, kibirlenenleri sevmez. Bütün işlerinde ölçülü
davran! İnsanlara karşı sesini yükseltme! Çünkü en çirkin ses, eşek
anırmasıdır.”[23] Muhatabımız ister dostumuz, ister düşmanımız olsun, ister tanıdık,
ister yabancı biri olsun; üslubumuz nezaket, zarafet ve incelik üslubu olmalıdır.
Peygamberimiz (s.a.s.); nezaket kurallarının gereği olarak büyüklere saygı,
küçüklere sevgi göstermemizi ister: من لم
يرحم صغيرنا و
يعرف حق
كبيرنا فليس
منا “Küçüklerimize merhamet etmeyen,
büyüklerimizin hakkını tanımayan bizden değildir”[24] لا
يرحم الله من
لا يرحم الناس
“İnsanlara merhamet etmeyene Allah merhamet etmez”[25] Nezaket kurallarından
biri de, yapılan iyiliğe teşekkürür etmektir. Dinimiz, verdiği nimetlerden dolayı
Allâh’a hamd etmeyi emrettiği gibi, insanların yaptığı iyiliklere karşı teşekkürür
etmeyi de emreder. Allâh’a verdikleri nimetlerden dolayı hamd etmek, nasıl bir kulluk
borcu ise; insanların yaptığı iyiliklere teşekkürür etmek de, bir insanlık borcudur. Hz.
Peygamber (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: من صنع
إليه معروف
فقال لفاعله
جزاك الله
خيرا فقد أبلغ
في الثناء Kendisine bir iyilik yapılan
kimse, “Allâh seni daha hayırlısıyla mükâfatlandırsın!” diye dua
ederse, ona en güzel şekilde teşekkürür etmiş olur.[26] Böyle diyen kişi, yapılan
iyiliğin kıymetini takdir ederek adeta, “Senin bu iyiliğin, benim yanımda o kadar kıymetli ki,
karşılığını ancak Allah verebilir; seni o ödüllendirsin” demektedir.
İslâm’ın insanlara teşekkürür etmeye verdiği önemi gösteren bir
hadiste Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.) şöyle buyurur: لا
يشكر الله من
لا يشكر الناس
“Halka teşekkürür etmeyen Allah'a da şükretmez.”[27] İyiliklere
teşekkürür etmek, sadece insanın değil, bütün yaratıkların özelliğidir.
Teşekkürür konusunda ihmali görülen tek varlık, şeytan ve ona uyan insandır.
Onun için Rasûlullâh (s.a.s.) Efendimiz, hemcinslerine teşekkürürü
ihmal eden insanın, Rabbine etmesi gereken şükü de ihmal edeceğini belirtmiştir.
Başka bir ifadeyle, yapılan iyiliklere karşı teşekkürür âdeti olmayan bir kimsenin, kendisini
yaratan ve sayısız nimetlerle donatan Rabbine şükünü eda etmemesi kuvvetle
muhtemeldir. Saygı Değer Kardeşlerim! İslâm ahlakıyla bezenmiş, zarif, nazik ve
teşekkürür etmesini bilen mümin, aynı zamanda bir hata işlediğinde, birini kırdığında

veya incittiğinde özür dilemesini de bilir. Atalarımız “kul, kusursuz olmaz”, “beşer şaşar” demiştir. Müslüman da insan olarak bunun dışında değildir; hata edebilir. Nitekim sevgili peygamberimiz; كل ابن آدم خطاء وخير الخطائين التوابون “Her insan hata eder. Fakat hata edenlerin en hayırlısı tövbe edendir.” buyurmuştur. Dolayısıyla iyi Müslüman, hiç hata etmeyen değil, işlediği hatadan dolayı özür dileyen; o hatayı affettirme yollarını arayan kimsedir. Basit ve önemsiz görülen, ama insanın medeni ve sosyal hayattaki konumunu gösteren özelliklerden biri de özür dilemesini bilmektir. Medeni bir insan olan mümin, statüsü, makamı, konumu ne olursa olsun, gerektiğinde özür diler. Çünkü özür dilemek insanı küççültmez, aksine yüceltir. Sevgili Peygamberimiz, insanlara karşı çok hassas ve kibar olmasına rağmen, bir hutbesinde “Eğer sizden birine vurduysam işte sırtım, gelsin vursun; bende alacağı olan varsa işte malım, gelsin alsın” demiştir.[28] Bir hadiste ise Allâh’ın Elçisi şöyle buyurmuştur: من كانت له مظلمة لأحد من عرضه أو شيء فليتحلله منه اليوم قبل أن لا يكون دينار ولا درهم إن كان له عمل صالح أخذ منه بقدر مظلمته وإن لم تكن له حسنات أخذ من سيئات صاحبه فحمل عليه Kimin üzerinde bir hak bulunuyorsa, dinar ve dirhemin bulunmadığı kıyamet günü gelmeden önce, o hakkı helâl ettirsin. Aksi halde, haksızlık yapanın iyi ameli varsa, yaptığı haksızlık kadar o amelden alınır hak sahibine verilir. Eğer iyi ameli yoksa, hak sahibinin günahından alınır, haksızlık yapana yüklenir.[29] Sonuç olarak; İmanı gönüne yerleştiren mürsquo;min, zarif ve nazik olur. Baktığı her yerde, her şeyde, güzellik görür. Meselâ Hz. İsa (a.s.) bir köpek ölüsünün yanından geçerken, etrafındakiler başlarını çevirmiş, fakat o; “Ne de güzel dişleri var.” demiştir. Kâmil bir imanın kazandırdığı incelik ve zarafet, insanı gönül insanı yapar. Böyle bir insan; İnce kalpli, zarif, latif ve nazik olur. O, seven, sevilen, bütün canlılara merhametle yaklaşan, tatlı dilli, güler yüzlü, yumuşak huylu model bir insandır. O, din kardeşinin sevinciyle mutlu olur, kederiyle üzülür. O, daima kendini hesaba çeker, kendine yapılan kötülüklere iyilikle karşılık verir ve insanlara karşı hoş görülüdür. O, insanların kusurlarını araştırmaz, aksine ayıplarını örter. O, affedici, fedakâr, cefakârdir. Başkalarını incitmek, kırmak şöyle dursun, onların yaptıklarından dolayı incinmez ve kırılmaz. Yani gönül kırmamak için dilini susturabildiği gibi, kırılmamak için kalbinin sızlanmalarını da susturur. Gönül

şairi Alvarlı Efe ne güzel demiş: Âşık der inci denden, İncinme incidenden! Kemalce noksan imiş, İncinen incidenden. Yüce Allâh bizleri, nazik, zarif, incitmeyen, incinmeyen, incittiğinde özür dileyen mümin kullarından eylesin!... Not: Bu vaaz İbrahim PAÇACI tarafından Hazırlanmıştır.

[1] Ebû Dâvûd, “Edeb” 6. [2] Tirmizi, “Sıfatu’l-Kıyame ve’r-Rekâik ve’l-Vera’” 46; İbn Mâce, “Edeb” 21; Ebû Dâvûd, “Edeb” 6. [3] İbn Mâce, “Edeb” 21. [4] Âi İmrân sûresi 3/159. [5] Ahzâb 33/21 [6] Ahmed, Bakî Müsnedi’l-Müksirîn, No: 8831, II/400, V/235. [7] Tirmizi, Fiten, 76, (2263), IV, 528. [8] Ahmed, Bakî Müsnedi’l-Müksirîn, No: 8831, II/400, V/235. [9] Beyhakî, es-Sünenü’l-Kübrâ, 10/235; Abdurrazzak, Musannef, 11/172; Taberânî, Mu’cemu’l-Evsat, 5/364.8 Ebu Davud, Edeb,40/7, (V,149) [10] Tirmizi, Birr, 62. IV, 363. [11] Tirmizî, Birr, 62. IV, 363. [12] Beyhakî, Şuabu’l-îmân, 5/66; Kenzü’l-Ummâl, 6/438; Celalüddîn Süyûtî, Câmiu’l-Ehâdîs, 2/25. [13] Buhârî, Edeb 34, Cihâd 128, Müslim, Zekât 56 [14] Müslim, Birr 144. Ayrıca bk. Tirmizî, Et`ime 30, Birr 45 [15] Fussilet, 41/34 [16] Buhârî, Edeb 34, Zekât 10, Rikak 49, 51, Tevhîd 36; Müslim, Zekât 66-70. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 37, Kıyâmet 1; Nesâî, Zekât 63-64; İbni Mâce, Mukaddime 13, Zekât 28. [17] Ebû Bekir el-Harâitî, Mekârimü’l-Ahlâk 1/64. [18] Tirmizi, Birr, 53. [19] Müslim. Birr, 12, (III,1988) [20] Müslim, İman, 22, (93), I,74. [21] Buhârî, İman, 5/18. [22] Ebû Bekir el-Harâitî, Mekârimü’l-Ahlâk 1/63. [23] Lokman 31/18-19. [24] Ebu Dâvud, Edeb, 66, V, 233. [25] Buhârî, Tevhît, 2. VIII, 165. [26] Tirmizî, Birr 87. [27] Tirmizî, Birr 35; Ebu Dâvud, Edeb 12. [28] Muhammed Hamidullah, İslâm Peygamberi, İstanbul, 1980, C. II, 1165. [29] Buhârî, “Mezâlim” 11.

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)